

FFÚ

VYSOKÁ ŠKOLA
EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA FINANCÍ A ÚČETNICTVÍ

ffu.vse.cz

Systemové riziko

1MT320

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uvedte původ - Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Systemové riziko

de Larosièrova zpráva 2009

- cíl - obnovit důvěru ve finanční systém

Systemové riziko

- vztahuje se k systému ve smyslu celku, ať už na národní (lokální) či nadnárodní úrovni (globální)
- jde o událost systémového charakteru, která významně zasáhne velké množství finančních institucí nebo trhů, a tak naruší bezproblémové fungování podstaty finančního systému

Systemové riziko

- působení systematických šoků a způsoby jejich šíření
- Šoky mají souběžný vliv na více subjektů, resp. na celý finanční systém

šoky se šíří nákazovými kanály

- 1. **přes reálný kanál**, kdy na principu domino efektu dochází k šíření šoku na stále další a další subjekty prostřednictvím vzájemných expozic na mezibankovním trhu a díky platebním systémům, které subjekty vzájemně propojují
- 2. **kanál informační**, kdy účastníci trhu začnou reagovat na šok šířený pomocí informačního kanálu změnou svého chování

Systemové riziko

U behaviorálních reakcí je predikce obtížnější

- nelze s vyšší mírou pravděpodobnosti predikovat, co lze očekávat
- zda půjde o neúměrné reakce na podkladě nedokonalých informací
- s jakou časovou rychlostí se budou šířit mezi investory, vkladateli ...

Systemové riziko

Borio (2003) poukazuje na fakt, že

- v rámci makrobezpečnostní politiky se na systémové riziko pohlíží jako na ***riziko endogenní***,
- ALE primární spouštějící šok lze chápat jako **exogenní**.
- jde o ***riziko selhání finančního systému nebo finančního trhu***
- selhání jednoho subjektu nebo skupiny subjektů může vyvolat řetězovou reakci selhání dalších subjektů - díky vzájemné propojenosti a závislosti předmětných subjektů

Systemové riziko

- Na obecné úrovni je systémové riziko vnímáno jako **příčina finanční nestability**,
- vztahuje se k celému finančnímu systému, ke všem institucím na finančním trhu působícím

některé instituce jsou na iniciaci systémového rizika **citlivější**

systémově významné

jejich významnost může být **globální** nebo **lokální**

Určení pomocí **souboru parametrů** (nákaza, korelace, koncentrace, kontext ve smyslu provázanosti)

Velikost bilanční sumy – doplňkový indikátor

Cyklická a strukturální dimenze systémového rizika

- Pro potřeby analýz a snahu předcházet materializaci systémového rizika ESRB (2013) chápe systémové riziko jako ***dvoudimenzionální***.

Cyklická dimenze systémového rizika

- změny rizika v průběhu času
- pramení z tendencí finančních institucí přijímat během ekonomického růstu nadměrné riziko, a naopak během poklesu získávat vůči riziku přílišnou averzi
- cyklický rozsah (časový) systémového rizika, který se vztahuje k fázi finančního cyklu
- vychází z procyklického chování finančních subjektů (především bank)
- nachází svůj obraz v míře solventnosti finančních institucí

Cyklická a strukturální dimenze systémového rizika

Druhý rozměr - **strukturální (průřezový)**

- propojenost vzájemných expozic
- manifestace problémů prostřednictvím nedostatku likvidity
- Strukturální dimenze systémového rizika je rozdělením rizik v rámci finančního sektoru

Rozsah případné materializace systémového rizika

Ize odhadnout v závislosti na:

- fázi finančního cyklu, ve které se např. daný stát nachází,
- kapitálovém vybavení bankovního sektoru,
- stavu likvidity v rámci bankovního sektoru,
- postoji centrální banky k případnému dodání chybějící likvidity,
- finančním zdravím ostatních finančních institucí,
- nastavení makrobezpečnostní politiky (*konzervativní přístup nebo naopak liberální*)

Přesah do reálné ekonomiky

feedback efekt

- lze vnímat určitou **vývojovou spirálu**, kdy se finanční a reálný sektor vzájemně negativně ovlivňují, dopady systémového rizika přesahují finanční systém
- navyšování významných ztrát, které souvisí s růstem nákladů na kapitál nebo naopak snížení jeho dostupnosti
- přítomnost výrazné volatility cen na finančních trzích
- Vymezení lze doplnit o výskyt **cenových bublin** v roli indikátorů možné materializace rizika

Fáze vývoje systémového rizika

- Z pohledu aplikace konkrétních kroků makrobezpečnostní politiky je třeba rozlišit **dvě fáze vývoje systémového rizika**

Fáze akumulace systémového rizika

- probíhá zdánlivě nepozorovaně v dobách, kdy se reálné ekonomice velmi daří, sektor domácností i sektor nefinančních podniků si poměrně dost půjčují a obsluha jejich dluhu je snadná (poptávka po úvěru je silná),
- na straně nabídky úvěrů nejsou kladeny žádné významnější překážky, ceny aktiv rostou a zvyšuje se pravděpodobnost vzniku cenových bublin

Fáze akumulace

- Nízká úroveň IR - vliv na náklady obsluhy dluhu
- Lze hovořit o tzv. **nominální iluzi** - motivuje k přílišnému optimismu při odhadu vlastní úvěrové zátěže
- Ekonomické subjekty spíše podceňují riziko,
- finanční páka roste,
- převládá ***neadekvátní optimismus***

Fáze materializace

Manifestuje se

- omezením nabídky úvěrů,
- zpřísněním úvěrových podmínek
- za velmi nepříznivých podmínek může dojít až ke krajní situaci označované jako ***credit crunch***, kdy se v podstatě zastaví emise nových úvěrů

Fáze materializace

V reálné ekonomice se situace manifestuje

- poklesem produktu,
- růstem nezaměstnanosti,
- ztíženou obsluhou dluhu přecházející v neschopnost splácet,
- počet podaných insolvenčních návrhů a vyhlášených konkurzů roste
- vývoj na pracovním trhu se zhoršuje stejně jako vývoj reálných mezd a kupní síla domácností
- ***Zadlužení domácností vůči jejich disponibilním důchodům se zhoršuje***

negativní stav reálné ekonomiky ***se přelee do finančního sektoru*** v podobě:

- nutnosti masivní tvorby rezerv a opravných položek
- významného snížení kvality portfolií bank

Finanční cyklus

- Není zcela jednoznačně vymezen
- je procesem opakující se úvěrové expanze a úvěrové kontrakce, který ovlivňuje vývoj cen aktiv a prohlubuje hospodářský cyklus
- Jde o opakující se výkyvy ve schopnosti tržních účastníků vnímat finanční riziko
- pojem je spojen s procyklickým chováním finančního systému, především bank

Finanční cyklus

- Borio (2012) poukazuje na změny v postoji účastníků trhu k riziku
- jde o samoprosazující se propojení mezi vnímáním hodnoty a rizika

Na průběh finančního cyklu poukazují jeho fáze, které korespondují s fázemi vývoje systémového rizika

finanční páka - silný indikátor fáze finančního cyklu (ALE nyní aplikován pákový poměr – brzda)

Finanční cyklus

srovnání cyklu hospodářského a finančního

- hlavní rozdíly ve frekvenci (délce cyklů) a amplitudách cyklů,
- v intenzitě projevů a dopadů
- délka hospodářského cyklu je významně kratší
- finanční cykly mimo jiné díky míře inflace a technologickým inovacím v rámci finančního trhu zaznamenávají prodlužující se trend
- Pomocí sledování finančního cyklu lze současně sledovat vývoj systémového rizika – předcházet vzniku nestability